DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)
20. marts 1997 *

I sag C-13/96,

angående en anmodning, som Belgiens Conseil d'État i medfør af EF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Bic Benelux SA

mod

État belge,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 1, nr. 1 og 5, i Rådets direktiv 83/189/EØF af 28. marts 1983 om en informationsprocedure med hensyn til tekniske standarder og forskrifter (EFT L 109, s. 8), som ændret ved Rådets direktiv 88/182/EØF af 22. marts 1988 (EFT L 81, s. 75),

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J.C. Moitinho de Almeida, og dommerne L. Sevón, C. Gulmann (refererende dommer), D.A.O. Edward og P. Jann,

* Processprog: fransk.

generaladvokat: D. Ruiz-Jarabo Colomer
justitssekretær: ekspeditionssekretær D. Louterman-Hubeau,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Bic Benelux SA ved advokaterne Emmanuel de Cannart d'Hamale og Patrick Baeten, Bruxelles

— den belgiske regering ved kontorchef Jan Devadder, Ministeriet for Udenrigsanliggender, Udenrigshandel og Udviklingssamarbejde, som befuldmægtiget

— den franske regering ved kontorchef Catherine de Salins og sekretær Romain Nadal, begge Juridisk Tjeneste, Udenrigsministeriet, som befuldmægtigede

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent Hendrik van Lier og Francisco de Sousa Fialho, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 24. oktober 1996 er afgivet mundtlige indlæg af Bic Benelux SA ved advokat Emmanuel de Cannart d'Hamale og Ian S. Forrester, QC, af den belgiske regering ved advokat Bernard van de Walle de Ghelcke, Bruxelles, og af Kommissionen ved Hendrik van Lier,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 28. november 1996,

afsagt følgende

Dom

1 Ved dom af 4. december 1995, indgået til Domstolen den 19. januar 1996, har Belgiens Conseil d'État i medfør af EF-traktatens artikel 177 forelagt et præjudicielt spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 1, nr. 1 og 5, i Rådets direktiv 83/189/EØF af 28. marts 1983 om en informationsprocedure med hensyn til tekniske standarder og forskrifter (EFT L 109, s. 8), som ændret ved Rådets direktiv 88/182/EØF af 22. marts 1988 (EFT L 81, s. 75, herefter »direktiv 83/189«).

2 Spørgsmålet er blevet rejst under en retssag, hvorunder Bic Benelux SA (herefter »Bic«) bl.a. har nedlagt påstand om annullation af ministeriel bekendtgørelse af 24. december 1993 om varer, som pålægges miljøafgift, i det omfang den omhandler engangsbarbermaskiner; bekendtgørelsen trådte i kraft den 1. januar 1994 (*Moniteur belge* af 29.12.1993, s. 28903, herefter »den ministerielle bekendtgørelse«).

3 I belgisk ret blev der indført en miljøafgiftsordning ved artikel 369-401 i lov af 16. juli 1993 om fuldendelse af statens føderale struktur (*Moniteur belge* af 20.7.1993, s. 17013, herefter »loven«). Ifølge lovens artikel 369 er miljøafgiften »en afgift sidestillet med forbrugsafgifter, der pålægges en vare, der er bragt i omsætning, på grund af de miljømæssigt skadelige virkninger, som varen antages at medføre«.

4 Miljøafgiftsordningen finder bl.a. anvendelse på engangsartikler, der i lovens artikel 369, stk. 7, defineres som »et produkt, der er fremstillet med henblik på anvendelse en enkelt gang eller et begrænset antal gange, og som mister sin anvendelighed

enten efter en enkelt anvendelse, eller efter anvendelse et begrænset antal gange, eller fordi et af produktets elementer er brugt op, tømt eller afladt, og dette element ikke kan erstattes, fyldes eller genoplades«.

5 I medfør af lovens artikel 376, stk. 1, svares der miljøafgift på 10 BFR af engangsbarbermaskiner.

6 I lovens artikel 391 er der foreskrevet mærkningspligt for varer, som er pålagt miljøafgift:

»Med henblik på kontrol af opkrævningen af miljøafgiften og oplysning af forbrugerne skal alle beholdere og produkter, som er pålagt en af de i denne lov foreskrevne miljøafgifter, forsynes med et kendemærke, der klart angiver enten, at genstandene er pålagt miljøafgift og afgiftsbeløbet, eller årsagen til fritagelse, eller det beløb, som skal erlægges i pant. Finansministeren fastsætter nærmere regler til gennemførelse af denne artikel; ministeren kan bl.a. foreskrive anbringelse af et stempel, en banderole, en kapsel, en mærkat, en etiket eller lign. på hver beholder, produkt eller emballage ...«

7 Finansministeren har ved bekendtgørelse truffet forskellige foranstaltninger til gennemførelse af loven.

8 Det bestemmes i den ministerielle bekendtgørelses artikel 11:

»Stk. 1. Forud for varernes overgang til omsætning skal de påføres det kendemærke, som er foreskrevet i bilag 1 til nærværende bekendtgørelse.

Stk. 2. Miljøafgiftens beløb skal anføres.

Stk. 3. Hvis flere varer, som er pålagt miljøafgift, er pakket i en enkelt emballage, kan kendemærket og miljøafgiftens samlede beløb angives på emballagen.«

9 Det bestemmes i den ministerielle bekendtgørelses artikel 18, stk. 1 og 2:

»Stk. 1. Varer, som er pålagt miljøafgift, og som er bestemt til levering inden for rammerne af en diplomatisk afgiftsfritagelsesordning, kan bringes i omsætning uden miljøafgift.

Stk. 2. De i stk. 1 omhandlede varer skal forud for levering påføres det kendemærke, som er foreskrevet i bilag 2.«

10 Bic, der i Belgien forud for ikrafttrædelsen af miljøafgiftsordningen solgte engangsbarbermaskiner med fast håndtag, har til støtte for annullationssøgsmålet for Conseil d'État bl.a. anført, at direktiv 83/189 er blevet tilsidesat, fordi den ministerielle bekendtgørelse ikke i overensstemmelse med samme direktivs artikel 8, stk. 1, er blevet anmeldt til Kommissionen forud for dens udstedelse.

11 I henhold til nævnte bestemmelse skal medlemsstaterne straks sende Kommissionen ethvert udkast til teknisk forskrift, medmindre der blot er tale om gengivelse af en international eller europæisk standard i dens helhed, og til kort at angive grundene til, at det er nødvendigt at indføre en sådan teknisk forskrift.

12 Begrebet »teknisk forskrift« er i direktiv 83/189's artikel 1, nr. 5, defineret som »tekniske specifikationer, herunder de administrative bestemmelser, der gælder herfor, som retligt eller faktisk skal overholdes, for at et produkt kan markedsføres eller anvendes i en medlemsstat eller i en væsentlig del af denne stat, bortset fra de specifikationer, som de lokale myndigheder fastsætter«. I medfør af artikel 1, nr. 1, forstås der ved »'tekniske specifikationer', en specifikation, der indeholdes i et dokument, som fastlægger karakteristika for et produkt, som f.eks. kvalitet, brugsegenskaber, sikkerhed, dimensioner, herunder terminologiske forskrifter for varen, symboler, prøvning og prøvningsmetoder, emballering, mærkning eller etikettering samt fremstillingsmetoder og -processer ...«.

13 For så vidt som den ministerielle bekendtgørelses artikel 11 og 18 foreskriver anbringelse af kendemærker på de varer, som er pålagt miljøafgift, finder Conseil d'État, at spørgsmålet om, hvorvidt det af Bic fremførte anbringende vedrørende direktiv 83/189 kan lægges til grund, afhænger af, om disse bestemmelser i den ministerielle bekendtgørelse, der præcist og bindende fastsætter en mærkningspligt, skal anses for »tekniske specifikationer« i direktivets forstand.

14 Conseil d'État har under disse omstændigheder udsat sagen og forelagt Domstolen følgende spørgsmål:

»Udgør en forpligtelse til forud for overgang til omsætning at anbringe et bestemt kendemærke på varer, som er pålagt en afgift på grund de miljømæssigt skadelige virkninger, som disse varer antages at medføre, og en forpligtelse til at anbringe et andet kendemærke på de samme varer, såfremt de leveres med afgiftsfritagelse inden for rammerne af en diplomatisk afgiftsfritagelsesordning, 'tekniske specifikationer' i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 1, nr. 1, i Rådets direktiv 83/189/EØF af 28. marts 1983 om en informationsprocedure med hensyn til

tekniske standarder og forskrifter, som ændret ved direktiv 88/182/EØF af 22. marts 1988, eller en 'teknisk forskrift' i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i samme direktivs artikel 1, nr. 5?«

15 Med dette spørgsmål ønsker den forelæggende ret i det væsentlige oplyst, om en forpligtelse til at anbringe bestemte kendemærker på varer, der er pålagt en afgift på grund af de miljømæssigt skadelige virkninger, disse varer antages at medføre, såsom den afgift, der er fastsat i den ministerielle bekendtgørelses artikel 11 og 18, udgør en teknisk specifikation i direktiv 83/189's forstand, og om den nationale forskrift, der indfører forpligtelsen, er en teknisk forskrift i direktivets forstand.

16 Den belgiske regering og Kommissionen mener, at dette spørgsmål bør besvares benægtende.

17 Ifølge den belgiske regering omfatter begrebet teknisk specifikation i direktivets forstand — trods dets affattelse — ikke ethvert krav om mærkning. Begrebet skal fortolkes i lyset af direktivets målsætninger og rækkevidde, hvilket indebærer, at forpligtelsen til at foretage anmeldelse kun finder anvendelse på de krav om mærkning, som gennemfører en teknisk standard, der i sig selv kan udgøre en hindring for den frie bevægelighed. Imidlertid har den mærkning, der er omhandlet i hovedsagen, til formål at informere offentligheden om, at varerne har indvirkning på miljøet, og at tilskynde offentligheden til at interessere sig for andre, mindre skadelige varer. Mærkningen finder uden forskel anvendelse på indenlandsk fremstillede og importerede varer, og den indebærer ikke en gentagelse af en etikettering med samme indhold som den, der er blevet foretaget i oprindelsesmedlemsstaten. Der er tale om en foranstaltning til beskyttelse af miljøet, der ligger uden for anvendelsesområdet for direktiv 83/189, som er begrænset til nationale foranstaltninger, der kun kan harmoniseres på fællesskabsniveau med hjemmel i traktatens artikel 100 A.

18 Den belgiske regering har endvidere anført, at denne fortolkning har støtte i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 94/10/EF af 23. marts 1994 om anden

væsentlige ændring af direktiv 83/189/EØF (EFT L 100, s. 30), der indsatte et nyt nr. 3 i artikel 1 i direktiv 83/189 med en definition af begrebet »andet krav«, hvorefter der er tale om »et krav, der ikke er en teknisk specifikation, og som pålægges et produkt af bl.a. ... miljøbeskyttelseshensyn, og som vedrører produktets livscyklus efter markedsføring ...«. Ifølge den belgiske regering viser den omstændighed, at dette begreb blev indført ved direktiv 94/10, hvis tidsmæssige anvendelse ikke omfatter omstændighederne i hovedsagen, at begrebet »tekniske specifikationer« i direktiv 83/189 ikke vedrørte krav til en vare, der er indført ud fra miljøbeskyttelseshensyn.

19 Disse anbringender kan ikke tiltrædes. I direktiv 83/189 findes intet grundlag for en fortolkning, hvorefter direktivet skulle være begrænset til nationale foranstaltninger, der kun kan harmoniseres med hjemmel i traktatens artikel 100 A. Formålet med dette direktiv er gennem en forebyggende kontrol at beskytte de frie varebevægelser, som er et af Fællesskabets grundlag. Denne kontrol er nødvendig, for så vidt som de tekniske forskrifter, der henhører under direktivet, direkte eller indirekte, aktuelt eller potentielt, kan hindre samhandelen med varer inden for Fællesskabet. Hindringer af denne art kan være en følge af udstedelsen af nationale tekniske forskrifter, også selv om disse ikke indebærer en gentagelse af en mærkning, som er blevet foretaget i oprindelsesmedlemsstaten, og uafhængigt af de grunde, som har begrundet deres vedtagelse.

20 Det må derfor fastslås, at den omstændighed, at der er blevet vedtaget en national foranstaltning til beskyttelse af miljøet, eller den omstændighed, at den ikke gennemfører en teknisk standard, der i sig selv kan udgøre en hindring for den frie bevægelighed, ikke udelukker, at den pågældende foranstaltning kan udgøre en teknisk forskrift i direktiv 83/189's forstand.

21 Det bemærkes endvidere, at definitionen af begrebet »andet krav«, som blev indsat ved direktiv 94/10, og den deri indeholdte henvisning til miljøbeskyttelseshensyn ikke har nogen betydning for fortolkningen af begrebet »tekniske specifikationer«.

Det er herved tilstrækkeligt at bemærke, at den nye bestemmelse kun angår krav, der ikke er tekniske specifikationer.

22 Ifølge Kommissionen skal mærkningspligten for varer, der er pålagt miljøafgift, som har til formål at sikre kontrol med opkrævningen af miljøafgiften, betragtes som en skatte- og afgiftsmæssig ledsageforanstaltning og således som en foranstaltning af skatte- og afgiftsmæssig art på linje med nationale bestemmelser om anbringelse af banderoler på varer, der er belagt med punktafgifter. Kommissionen har anført, at direktiv 83/189, som fandt anvendelse på tidspunktet for sagens faktiske omstændigheder, i mangel af udtrykkelige bestemmelser ikke kan finde anvendelse på foranstaltninger af skatte- og afgiftsmæssig art. For så vidt angår nationale foranstaltninger truffet før den 1. juli 1995 følger den manglende anvendelighed af direktiv 83/189 af den nye bestemmelse, der ved direktiv 94/10 blev indsat i direktiv 83/189 som artikel 1, nr. 9, andet afsnit, tredje led, hvorefter »de tekniske forskrifter, der faktisk skal overholdes, er navnlig følgende: — tekniske specifikationer eller andre krav, til hvilke der er knyttet skattemæssige eller finansielle foranstaltninger, som påvirker forbruget af produkterne ved at tilskynde til overholdelse af disse tekniske specifikationer eller andre krav ...«. Ifølge Kommissionen omfatter denne bestemmelse den mærkningspligt, der er omhandlet i hovedsagen, hvilket indebærer, at kravet om mærkning ikke var undergivet forpligtelse til at indgive anmeldelse, da det var vedtaget før den 1. juli 1995.

23 Det bemærkes for det første, at den i hovedsagen omhandlede mærkningspligt ifølge definitionen af dette begreb i artikel 1, nr. 5, i direktiv 83/189, udgør en retlig teknisk forskrift, eftersom den »skal overholdes, for at [det pågældende] produkt kan markedsføres«, og at der ifølge definitionen af dette begreb i artikel 1, nr. 1, er tale om en teknisk specifikation, når henses til, at forskriften fastlægger »karakteristika for et produkt, som f.eks. ... forskrifter for varen ... [vedrørende] mærkning eller etikettering ...«.

24 Det bemærkes for det andet, at den pågældende mærkning navnlig har til formål at informere offentligheden om varernes indvirkning på miljøet, og at den belgiske regering har bekræftet den betydning, som dette aspekt af mærkningsforskrifterne skal tillægges. Formålet med miljøafgiften, der vedrører miljøbeskyttelse, forstærkes således gennem mærkningen, der ligesom andre miljømærker — med eller uden anvendelse af miljøafgifter — påminder forbrugerne om de pågældende varers skadelige indvirkning på miljøet.

25 Det skal derfor fastslås, at den omhandlede mærkningspligt, der under ingen omstændigheder kan anses for en ren skatte- og afgiftsmæssig ledsageforanstaltning, ikke udgør et krav, til hvilket der er knyttet en skattemæssig foranstaltning i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 1, nr. 9, andet afsnit, tredje led, i direktiv 83/189, som ændret ved direktiv 94/10.

26 Det fremgår af disse bemærkninger, at spørgsmålet skal besvares med, at en forpligtelse til at anbringe bestemte kendemærker på varer, der er pålagt en afgift på grund af de miljømæssigt skadelige virkninger, disse varer antages at medføre, såsom den afgift, der er fastsat i den ministerielle bekendtgørelses artikel 11 og 18, udgør en teknisk specifikation i direktiv 83/189's forstand, og at den nationale forskrift, der indfører forpligtelsen, er en teknisk forskrift i direktivets forstand.

Sagens omkostninger

27 De udgifter, der er afholdt af den belgiske og den franske regering samt af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

vedrørende det spørgsmål, der er forelagt af Belgiens Conseil d'État ved dom af 4. december 1995, for ret:

En forpligtelse til at anbringe bestemte kendemærker på varer, der er pålagt en afgift på grund af de miljømæssigt skadelige virkninger, disse varer antages at medføre, såsom den afgift, der er fastsat i artikel 11 og 18 i den ministerielle bekendtgørelse af 24. december 1993 om varer, som pålægges miljøafgift, udgør en teknisk specifikation i den betydning, hvori udtrykket er anvendt i Rådets direktiv 83/189/EØF af 28. marts 1983 om en informationsprocedure med hensyn til tekniske standarder og forskrifter, som ændret ved Rådets direktiv 88/182/EØF af 22. marts 1988, og den nationale forskrift, der indfører forpligtelsen, er en teknisk forskrift i direktivets forstand.

Moitinho de Almeida Sevón Gulmann

Edward Jann

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 20. marts 1997.

R. Grass J.C. Moitinho de Almeida

Justitssekretær Formand for Femte Afdeling